

უზსოური კაპიტალის მოძრაობაზე სახელმწიფო კონტროლის უზუქტიანობა

ია კოლბაია

სტუ-ს დოქტორანტი

EFFECTIVENESS OF STATE CONTROL OVER FOREIGN CAPITAL MOVEMENT

Ia kolbaia

SUMMARY

From the viewpoint of stimulation foreign investments in the Georgian economy, provision of clear guarantees for foreign investors represents one of important issues, which, in its turn, implies protection of rights and interests of foreign investors. Protection of investors against possible expropriation and nationalization of property can be considered as the key component of the system of guarantees to them.

Unhampered transferring of profit and other incomes abroad represents another form of provision of guarantees for foreign investors. Noteworthy is such a form of state guarantees for foreign investors as determination of the order dispute settling.

From the viewpoint of the country's economic security, particularly noteworthy are the limitations that are determined by the corresponding standard acts and regulate the sphere of foreign investors' activities.

On the basis of the analysis of the international experience and the Georgian legal base, the system of state guarantees and limitations for foreign investors can be considered, one the one hand, as the factor stimulating foreign investments, and on the other – as the mechanism for creation of a solid mechanism of the country's economic security. At the same time, it should be fairly pointed out that, in spite of the legislation corresponding to the international requirements, attraction of the sufficient amount of foreign investments in Georgia does not take place. This problem, first of all, is related to formation of a favorable investment climate in the country.

საკვანძო სიტყვები: უცხოური კაპიტალის მოძრაობა, უცხოური ინვესტიციები, სახელმწიფო კონტროლი, კაპიტალის შემოღინება, კაპიტალის უკუღინება, ეკონომიკური ზრდა.

* * * *

თანამედროვე მსოფლიოში ერთ-ერთი წამყვანი საკითხია უცხოური კაპიტალის მოძრაობა. ქვეყნებიდან კაპიტალის გატანა, მისი სიჭარბის შედეგია, იმ ქვეყნებში, სადაც მისი დეფიციტია, სამაგიეროდ ფიანანსური რესურსების დეფიციტის

მქონე ქვეყნებში მრავლადაა წარმოების სხვადასხვა ფაქტორები, რომლის გამოყენებაც ვერ ხდება რაციონალურად კაპიტალის უკმარისობის გამო. სწორედ ამიტომ უაღრესად მნიშვნელოვანია უცხოური კაპიტალის მონაწილეობა ეროვნული მეურნეობის შემდგომი აღწარმოების პროცესში. რაც შეეხება ჩვენს ქვეყანას, როგორც ბოლო წლების სტატისტიკური მონაცემები ცხადყოფს, საქართველოში ინვესტიციების მთლიან მოცულობაში პრევალირებს უცხოური ინვესტიციები. მრავალი მეცნიერის მიერ ჩატარებული კვლევები ცხადყოფს, რომ უცხოური ინვესტიციების მოცულობა უშუალოდ განასაზღვრავს მიმდები ქვეყნის ეკონომიკური ზრდის ტენდენციების ჩამოყალიბებას. გამოკვლევებით ასევე დასტურდება, რომ ქვეყანაში კაპიტალის შემოღინებისა და პირიქით, ქვეყნიდან მისი გაღინების სახელმწიფოს მარეგულირებელი პოლიტიკის არარსებობის, ან მისი არაეფექტიანობის პირობებში შესაძლოა სერიოზული საფრთხე შეექმნას ქვეყნის ეკონომიკას. ამდენად, უზინარეს ყოვლისა, პრაქტიკული თვალსაზრისით მეტად საყურადღებოა უცხოური კაპიტალის მოძრაობაზე სახელმწიფო კონტროლის ფორმების ანალიზი.

ბოლო რამდენიმე წლის განმავლობაში, მსოფლიოში მიმდინარე პროცესებმა განაპირობეს კაპიტალის მოძრაობაზე სახელმწიფო კონტროლის ეფექტიანობის კვლევის ორი მიმართულების ფორმირება: პირველი, კონტროლი კაპიტალის უკუღინებაზე (ნათელი მაგალითია მალაიზია, ამ ქვეყანამ კაპიტალის უკუღინებაზე კონტროლი 1998 წლის მეორე ნახევარში შემოიღო) და მეორე, კონტროლი კაპიტალის შემოღინებაზე (ამის მაგალითად შეიძლება მოვიყვანოთ ჩილეს 1991-1998 წლების გამოცდილება). ამასთან, სახელმწიფო, როგორც წესი, აკონტროლებს მხოლოდ მოკლევადიან კაპიტალწაკადებს. ანალოგიურ პრაქტიკას ეყრდნობა საერთაშორისო სავალუტო ფონდიც.

ეკონომისტთა დიდი ნაწილი ერთობ სკეპტიკურად უყურებს კონტროლის პირველ ფორმას. თუმცა, მიუხედავად ამისა, კაპიტალდაბანდებებზე შეზღუდვების შემოღების იდეა საკმაოდ პოპულარულია ისეთ ეკონომისტებს შორის, როგორებიც არიან ჯ. სტიგლიცი, ტ. იტო, ბ. ეიხენგრინი და სხვ.

თავისთავად კაპიტალდაბანდებებზე შეზღუდვების დაწესების იდეა, როგორც მაკროეკონომიკური არასტაბილურობის აღმოფხვრის საშუალება, არ არის ახალი. 70-იან წლებში ჯ. ტობინი თვლიდა,

რომ სავალუტო ოპერაციებზე საერთო, ერთიანი მსოფლიო გადასახადის დაწესება ხელს შეუწყობს დესტაბილიზაციასა და მსოფლიო სავალუტო ბაზრებზე სპეკულაციის შემცირებას. საგულისხმოა, რომ ჯ. ტობინის წინადადება აქტიურად განიხილებოდა 90-იანი წლების შუა პერიოდში ბრიტანული ფუნტი სტერლინგისა და იტალიური ლირას დეველვაციის პირობებში.

კაპიტალის თავისუფალი მოძრაობის იდეის რეალიზაციას საფუძვლად უდევს კაპიტალის მოძრაობაზე შეზღუდვების ვადებისა და მათი გაუქმების განსაზღვრა. ასე მაგალითად, რ. მაკინონს მიაჩნდა, რომ კაპიტალის ანგარიშების გახსნა კონტროლის ლიკვიდაციის საფუძველზე საჭიროა გადაიდოს საქონლით ვაჭრობის ლიბერალიზაციამდე. საქმე იმაშია, რომ თუ კაპიტალის სიჭარბე გამოიწვევს სავალუტო კურსის მნიშვნელოვან ზრდას, მაშინ ეს, თავის მხრივ, შეასუსტებს საქონლით ვაჭრობის ლიბერალიზაციისკენ მისწრაფებას.

80-იანი წლების ბოლოს აქტიურად განიხილებოდა მოსაზრება იმის თაობაზე, რომ უწინარეს ყოვლისა, საჭიროა გადაიჭრას ფინანსური სტაბილურობის პრობლემა და მიღწეულ იქნეს მაკროეკონომიკური სტაბილურობა. აუცილებელია მოხდეს კაპიტალური ანგარიშებისა და საქონლით ვაჭრობის ლიბერალიზაცია შიდა ფინანსური ბაზრების რეფორმირების შემდეგ და შესუსტდეს შრომის ბაზრის რეგულირება.

საგულისხმოა, რომ კაპიტალის მოძრაობაზე სამართლებრივი კონტროლის არსებობა ყოველთვის არ ნიშნავს კაპიტალდაბანდებების ფაქტობრივ შეზღუდვას. ვინაიდან თითქმის ყოველთვისაა შესაძლებელი სახელმწიფო კონტროლის გვერდის ავლა. ამის ნათელ მაგალითად შეიძლება მოვიყვანოთ საკონტრაქტო ფასების წინასწარ განსაზღვრული დანევა საექსპორტო ოპერაციებისას და მათი ანევა საიმპორტო ოპერაციებისას. ხშირ შემთხვევაში ექსპორტირებულ საქონელზე კონტრაქტით განსაზღვრული ტარიფები, მსოფლიო ფასებთან შედარებით, 8-10%-ით არის შემცირებული. ამ შემცირებული ფასებით ექსპორტიორი პროდუქციას მიჰყიდის თავისსავე ოფშორულ კომპანიას, რომელიც, თავის მხრივ, იგივე პროდუქციას უკვე მსოფლიო ფასებში გაყიდის. ამ ოპერაციაზე ექსპორტიორი თავის ქვეყანაში გადასახადს იხდის შემცირებული საფასურის სიდიდიდან გამომდინარე, ხოლო მოგება, რომელიც ოფშორულმა კომპანიამ მიიღო, უხილავია და დამალული საგადასახადო სამსახურისგან.

კაპიტალის მობილურობის სამართლებრივ და ფაქტობრივ ხარისხს შორის განსხვავება არახელსაყრელად აისახება ცალკეული ქვეყნების ფინანსური ინტეგრაციის ჭეშმარიტი დონის მკაფიო განსაზღვრის შესაძლებლობაზე.

“სხვადასხვა ქვეყნის კაპიტალის ბაზრების ინტე-

გრაციის დონე დამოკიდებულია დაგროვებისა და ინვესტიციების მოცულობებს შორის თანაფარდობაზე. ეს პოსტულატი შემუშავებულ იქნა მ. ფელდსტაინისა და ჩ. ხორიოკის მიერ, რომელიც შემდგომში გამოიყენა პ. მონტიელმა. მან დაამტკიცა, რომ უმრავლეს შემთხვევაში განვითარებად ქვეყნებში დანაზოგებსა და ინვესტიციებს ახასიათებთ კორელაციის მეტად დაბალი ხარისხი”¹ [Костюнина Г.М., Ливцев Н.Н., 2014, с.22]. რაც ადასტურებს იმ ფაქტს, რომ კაპიტალის მობილურობის რეალური ხარისხი გაცილებით მაღალია იმასთან შედარებით, რომელიც შეიძლება განისაზღვროს კაპიტალდაბანდებებზე სამართლებრივი შეზღუდვების ანალიზის პროცესში.

განვიხილოთ კაპიტალის უკუდინებასა და შემოდინებაზე კონტროლის ეფექტიანობა. კაპიტალის უკუდინებაზე კონტროლის დაწესება წარმოადგენს სავალუტო-ფინანსური კრიზისის დაძლევის ერთ-ერთ გზას. ამგვარი კონტროლის ეფექტიანობის შეფასებისას მიზანშეწონილია ერთმანეთისგან გავმიჯნოთ:

- პრევენციული კონტროლი, რომელიც დგინდება (ან მკაცრდება) მაშინ, როცა ქვეყანას გააჩნია საგადასახდლო ბალანსის ქრონიკული დეფიციტი, მაგრამ არ მიმართავს ეროვნული ვალუტის დეველვაციას;

- დროებითი კონტროლი, რომელიც წესდება ეკონომიკური კრიზისის პირობებში.

პრევენციული კონტროლი შეიძლება განხორციელდეს შემდეგი ფორმებით: საზღვარგარეთ გადაგზავნილი ფონდების დაბეგვრა, ორმაგი სავალუტო კურსების სისტემა და საზღვარგარეთ კაპიტალის გადაგზავნის აკრძალვა. ამ ღონისძიებებმა შეიძლება შეამცირონ საერთაშორისო სავალუტო რეზერვების მოცულობა და მისცენ ხელისუფლებებს დრო, რომელიც აუცილებელია კორექტირებადი პოლიტიკის განსახორციელებლად.

როგორც პრაქტიკამ დაადასტურა, კონტროლის ზემოაღნიშნული ფორმა არაეფექტიანია. კრიზისის პირობებში კერძო სექტორი ახერხებს კონტროლის გვერდის ავლას და საზღვარგარეთ აგზავნის უზარმაზარ სახსრებს. უფრო მეტიც, კონტროლის არსებობა კაპიტალის უკუდინებაზე იწვევს კორუფციის მასშტაბების ზრდას. კონტროლის პირობებში, როცა ინვესტორები ცდილობენ საკუთარი სახსრები გადააგზავნონ საზღვარგარეთ, სახელმწიფო, როგორც წესი, ვერ ახორციელებს რეგულირების ეფექტიან პროგრამას. სახელმწიფო კონტროლის არსებობა ან გამკაცრება კაპიტალის უკუდინებაზე ზრდის მაკროეკონომიკურ არასტაბილურობას. განვითარებად ქვეყნებში სავალუტო კრიზისის არსის კვლევები ცხადყოფენ, რომ კერძო სექტორი პოულობს კონტროლის შემოსავლის გზებს რამდენიმე თვით ადრე ეროვნული ვალუტის დეველვაციამდე. პრევენციული

ზომების სახით სახელმწიფო კონტროლის დაწესებულებების შემდეგ, თითქმის 70% შემთხვევაში შეინიშნება კაპიტალის უკუდინების მნიშვნელოვანი ზრდა.

კაპიტალის უკუდინებაზე კონტროლის დაწესებულებამ შეიძლება შექმნას ეროვნული კაპიტალური ფონდების “მდგრადობის” მცდარი შეგრძნება. ამის ნათელი მაგალითია რამდენიმე წლის წინანდელი კრიზისი სამხრეთ კორეაში. 1997 წლის ბოლომდე ეკონომისტები თვლიდნენ, რომ კაპიტალის მოძრაობაზე კონტროლის არსებობის გამო, სამხრეთ კორეის ეკონომიკა დაცული იყო სავალუტო კრიზისისაგან. თუმცა 1998 წლის აზიის კრიზისმა უგულვებელყო ეს შეხედულება. ბრაზილიურმა გამოცდილებამ, აგრეთვე დაადასტურა, რომ კაპიტალის ნაკადებზე შეზღუდვებს არ შეუძლიათ დაიცვან ეროვნული ეკონომიკა ფინანსური არასტაბილურობისაგან. “ბრაზილიელი პოლიტიკოსები ამტკიცებდნენ, რომ კაპიტალის უკუდინებაზე აკრძალვის დაწესების შემდეგ, ეროვნული ვალუტა უსაფრთხო მდგომარეობაში იქნებოდა. თუმცა, ისინი შეცდნენ — ბრაზილიური რეალის მნიშვნელოვანმა დევალვაციამ გამოიწვია ეროვნული და უცხოური კაპიტალის უკუდინება”² [Fabricius M., 2008, p.16].

კაპიტალის უკუდინებაზე კონტროლის მეორე ფორმაა დროებითი კონტროლი. “პ. კრუგმანის აზრით, კრიზისულ ვითარებაში ქვეყანამ შეიძლება მიიღოს უპირატესობა კაპიტალის უკუდინებაზე კონტროლის დაწესებით”³ [Krugman P., 2015, p.52]. კრიზისულ მდგომარეობაში მყოფ ქვეყანას შეუძლია შეამციროს საპროცენტო განაკვეთი და გაატაროს ზრდის სტიმულირების პოლიტიკა. დროებითი კონტროლი ქვეყანას აძლევს დამატებით შესაძლებლობასა და დროს ფინანსური სექტორის რესტრუქტურისათვის. ამასთან ეროვნული ეკონომიკის სტაბილურობის მიღწევის შემდეგ, კონტროლი კაპიტალის უკუდინებაზე უნდა მოიხსნას.

სწორედ ამ გზას მიმართა 1998-1999 წლებში მალაიზიის ხელისუფლებამ. ბუნებრივია, რომ ჯერ-ჯერობით ადრეა ამ მეთოდის საბოლოო ეფექტის შეფასება, მიუხედავად იმისა, რომ თითქმის ორი ათეული წელია გასული. მაგრამ წინასწარი შედეგები გვიჩვენებს, რომ კონსერვატორი ეკონომისტების შიში გაქარწყლდა — დროებითმა კონტროლმა არ მიაყენა მალაიზიის ეკონომიკას მნიშვნელოვანი ზიანი. თუმცა, არსებობს სხვა მაგალითიც. კერძოდ, ბრაზილიის ხელისუფლებამ მიუხედავად იმისა, რომ არ გაამკაცრა კონტროლი კაპიტალის უკუდინებაზე 1999 წლის იანვარში ბრაზილიური რეალის დევალვაციის შემდეგ, შეძლო კრიზისის გადალახვა და ეკონომიკური საქმიანობის გამოცოცხლება.

კაპიტალის უკუდინებაზე კონტროლის შემოღება ან გამკაცრება პოსტკრიზისულ პერიოდში არ იყო წარმატებული. ედვარდის აზრით, “იმ ქვეყნების

50%-ში, რომლებმაც დააწესეს პოსტკრიზისული კონტროლი, ეროვნული ვალუტის დევალვაცია, არ გახდა ეფექტური ხერხი, ვინაიდან ვერ მოხერხდა რეალური სავალუტო კურსების ცვლილების მდგომარეობის გაუმჯობესება. ქვეყნების 2/3-ს ჰქონდათ ზრდის ნეგატიური ტემპები. მხოლოდ სახელმწიფოების 35%-ში, პოსტკრიზისულ პერიოდში არ იქნა დაწესებული კონტროლი კაპიტალის უკუდინებაზე”⁴ [Edwards S., 2015, p.85].

განვითარებად ქვეყნებში 80-იანი წლების სავალუტო კრიზისები წარმოადგენს კაპიტალის უკუდინებაზე კონტროლის მოქმედების ისტორიულ ილუსტრაციას. ლათინოამერიკულმა ქვეყნებმა (არგენტინა, ბრაზილია, მექსიკა), რომლებმაც დააწესეს კონტროლი კაპიტალის უკუდინებაზე, განიცადეს ეკონომიკური ზრდის ტემპების ხანგრძლივი და მტკივნეული ვარდნა. გარდა ამისა, კაპიტალის უკუდინებაზე კონტროლის გამკაცრებამ არ შეუწყო ხელი ეროვნული ეკონომიკის რესტრუქტურისათვის და არ გამოიწვია აუცილებელი რეფორმების განხორციელება. მოხდა საპირისპირო. სხვადასხვა ქვეყანაში პოლიტიკური იდეებით შეპყრობილმა ხელისუფლებებმა ჩაატარეს ერთგვარი ექსპერიმენტი, რამაც შემდგომში მნიშვნელოვანი სტიმული მისცა კორუფციის ზრდასა და კრიზისული სიტუაციის გაღრმავებას. მექსიკაში ექსპროპრირებულ იქნა შენატანები ბანკებში, არგენტინაში და ბრაზილიაში შემოიღეს ახალი სავალუტო კურსები, დაწესდა კონტროლი ფასებსა და სახელმწიფო ხარჯების ზრდაზე. არცერთ ლათინოამერიკულ ქვეყანაში კაპიტალის უკუდინებაზე კონტროლი არ იყო ეფექტიანი და შესაბამისად, წარმატებული.

როგორც უკვე აღვნიშნეთ კაპიტალის მოძრაობაზე სახელმწიფო კონტროლის ეფექტიანობის მეორე ფორმაა კონტროლი კაპიტალის შემოღინებაზე. თეზისი იმის შესახებ, რომ კაპიტალის მოძრაობაზე კონტროლი უნდა მოიხსნას, ხოლო ეროვნული სახელმწიფოების ფინანსური ბაზრები და მათი საბანკო სისტემები გაიხსნას საერთაშორისო კონკურენციისათვის, დიდი ხნის მანძილზე ეჭვს არ იწვევდა. უფრო მეტიც საერთაშორისო სავალუტო ფონდის წინადადებით უნდა შესულიყო ცვლილებები მათ წესდებაში იმ მიზნით, რომ უფრო მკაფიოდ გამოკვეთილიყო ამ მიმართულების უპირატესობა. თუმცა აზიის კრიზისმა ნაწილობრივ შეცვალა ეს მოსაზრება. ქვეყნებმა, რომლებმაც შეინარჩუნეს დახურული ფინანსური ბაზრები კრიზისი გადაიტანეს შედარებით უმტკივნეულოდ, სამხრეთ-აღმოსავლეთ აზიის ქვეყნებმა. ინდოეთი კრიზისისგან დაზარალდა უფრო ნაკლებად, ვიდრე ჰონგ-კონგი.

აზიის კრიზისის შემდეგ შეინიშნებოდა აქტიური მხარდაჭერა კაპიტალის შემოღინებაზე კონტროლის დაწესებისა, როგორც პოტენციური სავალუტო კრიზისებისგან თავის არიდების საშუალება. თავ-

ისტავად, ამგვარი კონტროლი მიზნად ისახავს დაიცვას ეროვნული ბაზრები საერთაშორისო სპეკულაციისაგან და მისცეს ხელისუფლებას საშუალება გაატაროს დამოუკიდებელი ფულად-საკრედიტო პოლიტიკა. ბოლო ორი ათწლეულის მანძილზე რიგი ქვეყნებისა მიმართავდა კაპიტალის შემოღინებაზე კონტროლს. მაგალითად, ბრაზილია, კოლუმბია, ჩეხეთი, მალაიზია, ჩილე. როგორც ჩილეს გამოცდილებამ ცხადყო მოკლევადიან კაპიტალზე კონტროლმა ერთდროულად ხელი შეუწყო გრძელვადიანი ინვესტიციური რესურსების მოზიდვისა და ეკონომიკური განვითარების მნიშვნელოვან ზრდას.

კაპიტალის მოზიდვაზე ჩილეს კონტროლის ეფექტიანობას ხშირად გადამეტებულად აფასებენ. კონტროლის პოლიტიკამ ხელი შეუწყო ქვეყნის საგარეო ვალის ზრდას. კაპიტალის შემოღინებაზე კონტროლმა ვერ მოახდინა მნიშვნელოვანი ზეგავლენა ჩილეს ვალუტის რეალურ კურსზე. მხოლოდ უმნიშვნელო ეფექტი აისახა საპროცენტო განაკვეთის ზომაზე. ჩილეში კაპიტალის შემოღინებაზე კონტროლმა ხელი შეუწყო კაპიტალური დანახარჯების ზრდას მცირე და საშუალო ფირმებში. მაგალითად, 2008 წლის განმავლობაში დანახარჯები კაპიტალურ ფონდებზე ჩილეს მცირე ფირმებში გაიზარდა 24%-ით, 2007 წელს 19%-ით.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, ყოველმა ქვეყანამ, რომელიც გადანყევტს ჩილეს გამოცდილების გამოყენებას, უნინარეს ყოვლისა, ერთმანეთს უნდა შეადაროს კაპიტალის უფრო მაღალი დანახარჯები და რეფორმის შედეგად მოსალოდნელი პოტენციური უპირატესობა, კერძოდ, მაკროეკონომიკური არასტაბილურობის შემცირება.

უცხოურმა კაპიტალდაბანდებებმა, უმთავრესად მოკლევადიანმა, შეიძლება პრობლემები შეუქმნან მიმღები ქვეყნის ეკონომიკას თავისი არასტაბილურობის გამო. დაკრედიტებაზე მკაცრი ფინანსური კონტროლის უქონლობამ შეიძლება ნეგატიურად იმოქმედოს ქვეყანაში გრძელვადიანი ინვესტიციების შემოღინებაზე.

საერთაშორისო კაპიტალის მოძრაობაზე ხორციელდება საბაზრო რეფორმების ბოლომდე მიყვანის კონტექსტში. ეს შესაძლებელია მხოლოდ ქვეყნების შიდა ფინანსურ ბაზრებზე კონტროლის რეალური სისტემების შექმნის შემდეგ. როგორც ზოგიერთი მეცნიერი თვლის ფორმირებადი ბაზრების (emerging markets) მქონე ქვეყნებმა კონტროლი უნდა დაანესონ მოკლევადიან კაპიტალსა და კაპიტალზე, რათა თავიდან აიცილონ ფინანსური არასტაბილურობა.

საქართველოში უცხოური კაპიტალის, უნინარეს ყოვლისა კი, პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მოზიდვაზე საუბრისას, მიზანშეწონილია განისაზღვროს უცხოური ინვესტიციების ის მოცულობა, რომელიც აუცილებელია ეკონომიკური ზრდის დასახული

ტემპის მისაღწევად.

როგორც ცნობილია, იმისათვის, რომ ქვეყანაში იყოს ზრდა, აუცილებელია მთლიანი შიდა პროდუქტის გარკვეული ნაწილი გამოთავისუფლდეს მოხმარების სფეროდან და წარმართოს ძირითადი კაპიტალის დაგროვებაზე. საგულისხმოა, რომ თუ ქვეყანას არ გააჩნია საკუთარი რესურსები იმ რაოდენობით, რომელიც საჭიროა დასახული მიზნის მისაღწევად, მაშინ იგი მიმართავს გარე, ეგზოგენურ ძალას. ანუ, ცდილობს უცხოური დანაზოგების ხარჯზე მოახდინოს შიდა რესურსების დეფიციტის კომპენსირება.

საქართველოს საგარეო — ეკონომიკური პოლიტიკის უმთავრეს მიმართულებას, როგორც დღეს, ასევე მომავალშიც უნდა წარმოადგენდეს უცხოური კაპიტალის იმ მოცულობის განსაზღვრა, რომელიც აუცილებელია გეგმით გათვალისწინებული ეკონომიკური ზრდის ტემპების მისაღწევად. ამ თვალსაზრისით, უნინარეს ყოვლისა, უნდა განისაზღვროს ეკონომიკური ზრდის აუცილებელი ტემპი, მაშასადამე მთლიანი შიდა პროდუქტის მატების ის დონე, რომელიც უზრუნველყოფს სიღარიბის სწრაფ დაძლევის, მსოფლიო ეკონომიკურ პროცესებში ინტეგრაციასა და ეროვნული ეკონომიკის აღწარმოების საუკეთესო პირობებს და ეკონომიკური ზრდის შესაძლო ტემპი, ანუ ქვეყნის დამოუკიდებლად განვითარების პოტენციური შესაძლებლობა.

როგორც პრაქტიკამ დაადასტურა ეკონომიკის გეგმაზომიერი განვითარება შეუძლებელია, როცა ქვეყანაში ჩრდილოვანი ეკონომიკის დონე სცილდება დასაშვებ ზღვარს (40-45%). ასეთ პირობებში ეკონომიკის რეფორმირების პროცესი ლეზულობს დეფორმირებულ სახეს.

როცა ქვეყანაში დიდია ჩრდილოვანი ეკონომიკის მასშტაბები, შესაბამისად დიდია იმის შესაძლებლობა, რომ სწორედ ეკონომიკის ამ სექტორში მოხდეს უცხოური კაპიტალის აბსორბცია. ამასთან, ჩვენ ვიზიარებთ ჯ. სოროსის მოსაზრებას, რომელიც მან თავის ერთ-ერთ პუბლიკაციაში დააფიქსირა. კერძოდ, “კორპორაციების მთავარი მიზანი მოგების მიღება და არა მსოფლიო მასშტაბით, მათ საქმიანობასთან დაკავშირებული სარგებლიანობის გავრცელებაა”⁵[Soros G., 2010, p. 82]. შედარებით მაღალი რისკის გათვალისწინებით, კორპორაციები მოითხოვენ უფრო მეტ მომგებიანობას როცა ისინი ოპერირებენ ნაკლებად განვითარებულ ქვეყნებში. თავისთავად უცხოური კორპორაციების არსებობა ქვეყანაში არ ინვესს აუცილებლად ეკონომიკური და პოლიტიკური სიტუაციის გაუმჯობესებას. პირიქით, უცხოური კორპორაციები ხშირად შეთანხმებულად მოქმედებენ კორუმპირებულ, ან გნებავთ, დიქტატორულ ხელისუფლებებთან. ხშირ შემთხვევაში გარიგების საფუძველზე უცხოელი ინვესტორი ინვესტიციის

განხორციელების პროცესში რეალურად უქმნის საფრთხეს ქვეყნის ეკონომიკას.

ჩვენი აზრით, უცხოური კაპიტალის შემოდინებაზე სახელმწიფო კონტროლის ეფექტიანობაზე საუბრისას, უნინარეს ყოვლისა, უნდა ვიხელმძღვანელოთ ეროვნული ეკონომიკის ეფექტიანობის მაჩვენებლებით. იმის გათვალისწინებით, რომ ადრე თუ გვიან უცხოური რესურსები უნდა დაუბრუნდეს მის მფლობელს, აუცილებელია მათი გამოყენება მწარმოებლურად და ეფექტიანად.

ზემოაღნიშნული პრობლემა რთულია, როგორც მეცნიერული, ისე პრაქტიკული თვალსაზრისით. იგი, უნინარეს ყოვლისა, დაკავშირებულია ქვეყანაში ხელსაყრელი საინვესტიციო კლიმატის ფორმირებასთან, რაც ერთი მხრივ, გულისხმობს უცხოელი ინვესტორებისთვის მასტიმულირებელი გარემოების შექმნას, მეორე მხრივ კი ეროვნული ეკონომიკის ეფექტიანობის ამაღლებას. ეს ორი ფაქტორი შესაძლოა განხილულ იქნეს ერთიან კონტექსტშიც. ვინაიდან უცხოელი ინვესტორისათვის ძირითად ინდიკატორს, სწორედ ეროვნული ეკონომიკის ეფექტიანობა წარმოადგენს.

ამდენად, საქართველოში უცხოური კაპიტალის მოძრაობაზე კონტროლის რაიმე განსაკუთრებული

ზომების მიღება არ არის სავალდებულო. მითუმეტეს მაშინ, როცა ქვეყანაში ფინანსური ბაზარი მხოლოდ ჩანასახოვან მდგომარეობაშია და შესაბამისად იგი მეტ-ნაკლებად დაცულია ფინანსური კრიზისისაგან. რაც შეეხება პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების შემოდინების საკითხს, ეს პრობლემა როგორც დღეს, ასევე მომავალშიც კორელირებული უნდა იქნეს ეკონომიკური ზრდის ტემპის განსაზღვრის პრობლემასთან.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. Костюнина Г.М., Ливцев Н.Н., Международная практика регулирования иностранных инвестиций, М.: Анкил, 2014, с.22;
2. Fabricius M. ,The Impact of Economic Security on Bank deposits and Investment, IMF, 2008, p.16;
3. Krugman P.,The return of Depression Economics. New York,W.W. Norton and Company, 2015, p.52;
4. Edwards S., Why countries use capital controls, IMF, 2015, p.85;
5. Soros G.,Open Society. Reforming Global Capitalism. New York, Public Affairs, A New Global Financial Architecture, 2010,p. 82.